МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

З КУРСУ „УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА”
ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ IV КУРСУ ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ТЕМАТИКИ

Затверджено на засіданні кафедри
історії України та українознавства
Протокол № 9 від 14.06.2013

Дніпропетровськ ДВНЗ УДХТУ 2014

Методичні вказівки з курсу „Українська мова як іноземна” для іноземних студентів IV курсу всіх спеціальностей. Синтаксичні особливості текстів соціально-культурної тематики / Укл.: І.В. Смаглій. – Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2014. – 31 с.

Укладач І.В. Смаглій

Відповідальний за випуск А.Г. Чичков, канд. філос. наук

Навчальне видання

Методичні вказівки з курсу „Українська мова як іноземна” для іноземних студентів IV курсу всіх спеціальностей

Синтаксичні особливості текстів соціально-культурної тематики

Укладач СМАГЛІЙ Ілона Володимирівна

Редактор Л.М. Тонкошкур
Коректор В.П. Синицька

Підписано до друку 10.01.14. Формат 60×84 1/16. Папір ксерокс. Друк різограф. Умов. друк. арк. 1,41. Обл.-вид. арк. 1,52. Тираж 50 прим. Зам. № 77. Свідоцтво ДК № 303 від 27.12.2000.

ДВНЗ УДХТУ, 49005, м. Дніпропетровськ, 5, просп. Гагаріна, 8

Видавничо-поліграфічний комплекс ІнКомЦентру

ЗМІСТ

Київ – столиця України 4
Дніпропетровськ 6
Традиції українського народу 8
Українські страви 10
Тарас Шевченко – поетичний символ України 12
Український філософ 14
Спорт – запорука здоров'я 16
Рушник 18
Мова в житті людини 20
Туристичні місця України 22
Запорозькі козаки 24
Роль читання в житті людини 26
Україна – європейська країна 28
Невербальні засоби спілкування 30

КИЇВ – СТОЛИЦЯ УКРАЇНИ

Місто Київ є столицею України. Воно розташоване на півночі України. Це одне із найдавніших міст Європи. Його населення складає понад два з половиною мільйони людей. За легендою, Київ заснували троє братів – Кий, Щек, Хорив та їх сестра Либідь.

Київ є політичним центром держави. Він є місцем розташування резиденцій Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховного Суду України, органів державної влади.

Також Київ є культурним і духовним центром України. У місті понад тисяча визначних пам'яток історії, архітектури й культури. Серед них найвідоміші Софійський собор, Андріївська церква, Києво-Печерська лавра, Золоті ворота, Маріїнський палац, майдан Незалежності. Найстаріші історичні центри Східної Європи та християнства – Софійський собор і Києво-Печерська лавра – внесено до списку Світової спадщини ЮНЕСКО. Переважна більшість пам'ятників у Києві зосереджена в центральній (історичній) частині.

Економіка Києва базується на транспорті, дрібній та оптовій торгівлі, нерухомості, юридичних послугах. Київ – один із найбільших індустріальних центрів України. Місто є великим центром машинобудування, чорної та кольорової металу́ргії, хімічної, легкої, поліграфічної промисловості.

Центральна вулиця Києва – Хрещатик – є візиткою міста. Це діловий центр, місце традиційних урочистостей і народних гулянь. Хрещатик прикрашають фонтани, клумби та славетні київські каштани. Багато старих дерев міста є пам'ятками природи. Загалом ліси, парки і сади становлять більше половини площі Києва.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.2 Хто заснував Київ?
1.2 Центром яких сфер є Київ?
1.3 На чому базується економіка Києва?
1.4 Що прикрашає Хрещатик?
1.5 Які пам'ятки внесено до спадщини ЮНЕСКО?

2 Тестове завдання

1 Київ – це…	1) центр України 2) місто Європи 3) столиця України
2 Скільки в Києві пам'яток культури?	1) близько тисячі 2) більше тисячі 3) менше тисячі
3 Київська економіка базується на…	1) транспорті, нерухомості 2) на торгівлі, юридичних послугах 3) на всьому перерахованому вище
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) у Києві багато старих дерев 2) Кий, Щек, Хорив були братами 3) У Києві є метро
5 Якби столицею України було б інше місто, то Київ був би…	1) також столицею 2) центральним містом України 3) просто містом
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) Київ – гарне і сучасне місто 2) Хрещатик є вузькою вулицею 3) більшість пам'ятників Києва занедбано

3 Скласти план і переказати текст

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

Місцевість, де розташовано місто Дніпропетровськ, була заселеною ще з часів палеоліту. Перша назва Дніпропетровська – Катеринослав – з'явилася на честь імператриці Катерини Другої. У 1797–1802 роках він називався Новоросійськом. Сучасна назва Дніпропетровська складається із назви річки Дніпро і прізвища радянського діяча – Петровського. За чисельністю населення Дніпропетровськ є четвертим містом в Україні.

Місто знаходиться в центі України на обох берегах річки Дніпро. У місті побудовано десять мостів, серед яких найвідоміші Старúй і Новúй мости.

Дніпропетровськ є одним із великих центрів промисловості, економіки та транспорту (завод важких пресів, Дніпрошина, радіозавод). Він є центром металургії та космічної галузі. Він має розвинену мережа торгівельних і розважальних центрів: «Караван», «Мост Сіті-Цетр», «Аполло», «Дафі» тощо.

У вищих навчальних закладах Дніпропетровська навчається багато тисяч студентів, у тому числі, іноземців. У місті багато театрів і кінотеатрів, музеїв, постійно діють виставки. На особливу увагу заслуговує історичний музей імені Дмитра Яворницького. Серед унікальних експонатів музею є скіфські «кам'яні баби», Керносівський ідол і предмети козацької доби. Дивом сучасності у Дніпропетровську є арт-об'єкт «Дніпропетровський світанок», що має вигляд великого штучного сонця на лівому березі міста.

У Дніпропетровську святкується День міста – друга неділя вересня. У цей день святкові заходи відбуваються по всьому місту і закінчуються традиційним феєрверком на набережній. Набережна міста є найдовшою в Європі. Біля набережної на воді можна побачити фонтан «Білий лебідь». Набережна є одним із найпопулярніших місць серед громадян. Тут можна посидіти на лавочці чи на газоні під деревами, можна прокататися прогулянковим катером чи посидіти в затишній кав'ярні.

Запитання і завдання

1 Відповісти на питання

1.1 З якого часу на території Дніпропетровська жили люди?
1.2 Чи є у Дніпропетровську мости?
1.3 Центром яких сфер є Дніпропетровськ?
1.4 Чим унікальний музей імені Яворницького?
1.5 Коли святкується День міста Дніпропетровська?

2 Тестове завдання

1 З чого складається сучасна назва Дніпропетровська?	1) з імені імператриці 2) з назви річки і прізвища 3) з назви села
2 Мережа торгівельних і розважальних центрів Дніпропетровська…	1) починає розвиватися 2) занепадає 3) є розвиненою
3 У ВНЗ Дніпропетровська навчаються не лише українці, а й…	1) студенти з обміну 2) емігранти 3) іноземці
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) на набережній міста є каруселі 2) «Дніпропетровський світанок» знаходиться на лівому березі Дніпра 3) Дніпропетровськ пов’язаний із космічною галуззю
5 Якщо перебувати у місті Дніпропетровськ у другу неділю вересня, можна побачити:	1) працюючі фонтани 2) святкові заходи 3) Новий міст
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) Озерка є найбільшим ринком міста 2) У місті багато нічних клубів 3) Дніпропетровськ – промислове місто

3 Скласти план і переказати текст

ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Кожен народ має свої звичаї, що вироблялися протягом багатьох століть. Українці дуже стара нація, що почала творити свою культуру далеко до християнського періоду. Українські звичаї тісно пов'язані з порами року (зима, весна, літо, осінь). Час рахувався за місячним чи сонячним календарем.

Популярним зимовим святом в Україні є Різдво, яке зараз святкують сьомого січня. Вечір перед Різдвом в Україні називається Святим вечором або Святою вечерею. Люди зазвичай готують смачні страви на цей вечір. На столі повинно стояти щонайменше 12 різних страв. Обов'язково повинна бути кутя, ритуальна страва, яку готують з пшениці та спеціального сиропу – узвару, що містить рідкий мед, мелений мак, родзинки та інколи волоські горіхи.

Улюблене свято українців улітку – Купала (ніч із шостого на сьоме липня). У цю ніч українці танцюють, співають, стрибають через багаття, ворожать на майбутнього нареченого чи наречену. Дівчата плетуть вінки і пускають їх у воду.

Обряди охоплюють усе життя людини від народження до смерті (пологи, хрестини, парубкування, дівування, заручини, весілля, поховання). Слід згадати про приймацтво, яке було традиційним явищем сімейних відносин і полягало в переході чоловіка до батьків дружини, якщо в цьому була необхідність. За приймаків також вважалися усиновлені сироти.

Тривалий час на Україні побутував звичай побратимства (посестринства) – духовного споріднення та взаємодопомоги. Зазвичай браталися у присутності односельців. Побратимами найчастіше були люди самотні. Цей обряд і прирівнював побратимів до кровних родичів і забезпечував допомогу в скрутну годину.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 З чим пов'язані українські звичаї?
1.2 Які страви готують на Святий Вечір?
1.3 Яке свято святкують українці влітку?
1.4 Що таке приймацтво?
1.5 Які люди найчастіше браталися?

2 Тестове завдання

1 Як рахували час давні українці?	1) за порою року 2) за сонячним і місячним календарями 3) за пісочним годинником
2 На свято Купала…	1) ворожили 2) збирали врожай 3) билися
3 Сироти могли називатися…	1) побратимами 2) дітьми 3) приймаками
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) побратими вважалися родичами 2) на Різдво готували борщ 3) українська культура є давньою
5 На весіллі українців…	1) також були обряди 2) обряди виконували лише жінки 3) обряди виконували лише наречені
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) побратимство відбувалося лише між козаками 2) обряди супроводжують усе життя 3) обряди відбувалися лише вночі

3 Скласти план і переказати текст

УКРАЇНСЬКІ СТРАВИ

Українці – хліборобний народ, тому традиційна українська культура ґрунтується на хліборобській праці та шануванні хліба. Любов до хліба позначилася і на традиційному меню українців, яке у всіх районах України в основному складалося з хлібних страв і борошняних виробів. Це вареники, галушки, млинчики, а також обрядові страви – коровай, мандрики, паска, шишки.

Доповненням до борошняних страв для українців здавна були риба, ягоди, молоко та молокопродукти, олія, рідше – м'ясо. Щодня українці споживали сало і смалець, а ковбаси й інші м'ясні продукти можна було побачити на столі лише у святкові дні.

Традиційні страви готувалися легко та швидко. Українська народна кухня взяла свій початок від простих у приготуванні сільських страв, основою яких є злакові та овочі, такі як картопля, капуста, буряк та гриби. Тому й традиційна кухня українців багата великим розмаїттям овочевих страв. Це борщ, капусняк, голубці, квашена капуста, солоні огірки, гарбузова каша. Любили українці також різноманітні страви з яєць, особливо – яєчню із салом і ковбасою.

Предки українців готували переважно варену, тушковану і печену їжу. Навіть чумаки, які возили сіль з Криму і Приазов'я, та запорозькі козаки в походах робили в землі тимчасову пічечку-кабицю і готували в ній традиційні страви – куліш і кашу, лемішку й галушки. Навіть з упольованої дичини переважно варили юшку, а не смажили її. Юшка – це рідка страва на зразок супу, бульйону. Юшкою називалися м'ясний чи рибний відвари, який слугував основою для більшості рідких страв. Таку ж назву мали овочеві й квасоляно-горохові супи. Найпопулярнішою була юшка з курятини з локшиною.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Яка їжа була традиційною для українців?
1.2 Коли українці споживали м'ясні продукти?
1.3 Які овочі переважали у стравах?
1.4 Які страви були традиційними для козаків і чумаків.
1.5 Що таке юшка?

2 Тестове завдання

1 Борошняні вироби – це …	1) ковбаси 2) вареники 3) куліш
2 Щоденно українці споживали…	1) сало і смалець 2) ковбаси і м'ясо 3) варену курятину
3 Чумаки і козаки робили тимчасові пічки, бо…	1) це було модно 2) вони вживали смажену їжу 3) вони вели кочовий спосіб життя
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) українці любили страви з яєць 2) коровай є обрядовою стравою 3) юшки готувалися лише з дичини
5 Найбільше з усіх страв українці любили	1) сало і хліб 2) картоплю і фрукти 3) молоко і компот
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) в українців була багата кухня 2) козаки готували юшку лише в походах 3) рибу споживали лише з овочами

3 Скласти план і переказати текст

ТАРАС ШЕВЧЕНКО – ПОЕТИЧНИЙ СИМВОЛ УКРАЇНИ

Тарас Григорович Шевченко (Кобзар) – український поет, життєвий і творчий шлях якого стали культурною спадщиною. Важко знайти українця, який би не знав хоча б кількох Шевченкових рядків. Шевченко є основоположником нової української літератури. Він засуджував кріпосницький лад, був ворогом поміщиків і царизму. У його творах змальований новий позитивний герой – борець проти поміщицького ладу, борець за щастя народу.

Шевченко народився в кріпацькій родині, рано залишився сиротою, тому ще малим хлопчиком був змушений заробляти собі на життя. Він самотужки навчився читати і писати, дуже гарно малював. Тарас Григорович прожив лише 47 років. Арешт і більше десяти років заслання підірвали здоров'я митця, але він продовжував писати. Творча спадщина Тараса Григоровича Шевченка включає збірку віршів «Кобзар», драму «Назар Стодоля», дев'ять повістей, щоденник, листи, малюнки й ескізи.

У своїх поезіях окрім патріотичних мотивів Шевченко змальовував людські почуття. Його інтимна лірика настільки глибока, що кохання, яке бринить у кожному його слові, здається позачасовим, вічним.

З 1918 року вшанування пам'яті великого Кобзаря 9 березня стало в Україні щорічним. Відкрито пам'ятники поетові в Києві, Каневі, Харкові та в інших містах України, могилу великого Тараса оголошено заповідником, ім'я Шевченка присвоєно навчальним закладам і науковим установам, вулицям, бульварам, площам, пароплавам. Про славу Кобзаря свідчать пам'ятники в різних країнах світу: у Палермо (Канада), Бухаресті, Вашингтоні, Нью-Йорку, Парижі тощо.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Хто такий Т. Шевченко?
1.2 Проти чого боровся Т. Шевченко?
1.3 У чому причина ранньої смерті митця?
1.4 Як вшановують пам’ять українського поета?
1.5 Назвати кілька творів Т. Шевченка.

2 Тестове завдання

1 Т. Шевченко в юності був…	1) найманим робітником 2) кріпаком 3) вільною людиною
2 Шевченко рано залишився…	1) сиротою 2) з бабусею 3) з дідусем
3 Лірика поета включає	1) філософську поезію 2) інтимну і пейзажну поезію 3) патріотичну й інтимну поезію
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) Т. Шевченку встановлено пам’ятники в різних країнах світу 2) Т. Шевченко дружив з К. Брюлловим 3) у Т. Шевченка є псевдонім
5 Здоров’я митця підірвали:	1) арешт і заслання 2) хронічна хвороба 3) неякісна їжа
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) не потрібно боротися проти влади 2) Т. Шевченко є символом боротьби 3) усіх поетів піддавали арешту

3 Скласти план і переказати текст

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛОСОФ

Григорій Сковорода є найвідомішим з українських філософів. Він був людиною виняткової ерудиції, філософом, педагогом, письменником, поетом. Своє життя Сковорода присвятив пошукам істини, боротьбі проти соціальної нерівності. Протягом п'яти років Сковорода навчався за кордоном: у Будапешті, Відні, Венеції, Флоренції, Римі.

Г. Сковорода обрав шлях мандрівного філософа і протягом останніх 25 років побував у багатьох містах і селах України, проповідуючи свої ідеї. Усе його життя було пов'язане з народом, з його ідеалами та прагненнями. Свій високий моральний ідеал Г. Сковорода втілював у власному житті.

У своїх філософських ідеях і просвітительській діяльності Г. Сковорода приділяв головну увагу людині та суспільству. У розумінні Сковороди людина («мікрокосм») і природа («макрокосм») мали внутрішню й зовнішню сторони. Філософ шукав внутрішню сторону в справах і вчинках людини. Г. Сковорода відстоював рівність між людьми, право кожного, незалежно від соціального становища, на щастя і волю.

Шлях до ідеального суспільства він вбачав у вихованні нової людини через самопізнання, тобто за допомогою власного розуму кожна людина, за розумінням Сковороди, здатна правильно визначити свій життєвий шлях. Ідея Г. Сковороди про забезпечення кожної людини працею, до якої вона схильна, передбачала перетворення праці в найвищу насолоду людини. Праця мала бути природною необхідністю, головним обов'язком і моральною потребою.

Сковорода шукав вихід із існуючого становища не в активній боротьбі, а в уникненні світу зла, тобто збагачення, корупції і свавілля панівної верхівки суспільства. Найважливішим завданням для усунення зла він вважав необхідність поширення освіти серед народних мас.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Хто такий Г. Сковорода?
1.2 Що було головними темами у вченні Г. Сковороди?
1.3 Як, на думку Г. Сковороди, можна створити ідеальне суспільство?
1.4 У чому полягає суть вчення про працю Г. Сковороди?
1.5 Чи показував він шлях до щастя власним прикладом? Аргументуйте.

2 Тестове завдання

1 Г. Сковорода мандрував як філософ…	1) Європою 2) Україною 3) Росією
2 Г. Сковорода присвятив себе…	1) пошукам істини 2) пошукам кращого життя для себе 3) пошукам золота
3 За вченням Г. Сковороди, вчинки людини належать до…	1) зовнішньої сторони 2) темної сторони 3) внутрішньої сторони
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) Сковорода уникав активної боротьби 2) Сковорода був ерудований 3) Сковорода любив тварин
5 Г. Сковорода вважав злом:	1) війну і голод 2) корупцію і свавілля влади 3) неграмотність і бідність селян
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) Сковорода був видатним 2) Сковорода відкривав школи 3) Сковорода боровся проти влади через особисту образу

3 Скласти план і переказати текст

СПОРТ – ЗАПОРУКА ЗДОРОВ'Я

Здоров'я – надбання не тільки кожної людини, але і всього суспільства. Якщо зберігати здоров'я, це забезпечить довге й активне життя. Науково доведено, що у більшості людей при дотриманні гігієнічних правил є можливість жити до ста років і більше.

На жаль, багато людей не дотримуються найпростіших, обґрунтованих наукою норм здорового способу життя. Одні стають жертвами малорухомості, що викликає передчасне старіння. Інші зловживають їжею, викликаючи цим розвиток ожиріння, склероз судин, а в деяких – цукровий діабет. Треті не вміють відпочивати, відволікатися від розумових і побутових турбот, завжди неспокійні, нервові, страждають безсонням, що, у підсумку, призводить до захворювань внутрішніх органів. Деякі люди, піддаючись згубній звичці палити і вживати й алкоголь, активно вкорочують своє життя.

Шкоду від розумових перевантажень, малорухливого способу життя, хвороб суглобів і гіпертонії можна усунути за допомогою спорту. Крім того, він позитивно впливає на емоційну сферу людини, допомагає бути активним і працездатним.

Найкращими різновидами фізичного навантаження вважаються ходіння і біг. Цей спорт позитивно впливає на всі органи людини, завдяки ньому можна зміцнити імунну систему. Плавання розвиває м'язи плечей і рук, завдяки йому можна схуднути і навіть виправити хребет. Модні зараз йога і фітнес мають багато напрямків, спрямованих на оздоровлення організму і підтримування його в тонусі. Різновиди зимового спорту – лижі, ковзани, санчата, гра в сніжки – забезпечать не лише відмінне самопочуття, але й бадьорий настрій. Кожен може підібрати собі спорт, який подобається.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Скільки може прожити здорова людина?
1.2 Які погані звички псують людське здоров'я?
1.3 Чи корисно палити? Чому?
1.4 Як спорт допомагає поліпшити здоров'я?
1.5 Які види спорту ви знаєте?

2 Тестове завдання

1 Довге життя можливе…	1) з розвагами 2) зі здоров'ям 3) зі споживанням біодобавок
2 Якщо мало рухатися…	1) можна швидко постаріти 2) можна навчитися читати 3) можна позбутися хвороб
3 Спорт…	1) впливає на травлення 2) не впливає на емоції людини 3) впливає на емоції людини
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) надлишок їжі викликає ожиріння 2) гімнастика корисна для суглобів 3) лижі є зимовим видом спорту
5 Скелет людини можна виправити:	1) плаванням 2) вживанням алкоголю 3) шахами
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) здоров'я залежить від кожного 2) екстремальні види спорту корисні 3) ходіння не є спортом

3 Скласти план і переказати текст

РУШНИК

Рушни́к є носієм історії українського народу. Запозичений з дохристиянських часів, він несе в собі культуру слов'янського символічного письма. За допомогою вишитих візерунків, можна було зрозуміти призначення рушника, інформацію про вишивальницю. Символи могли бути геометричними, космічними чи рослинними і тваринними. Серед геометричних фігур найпопулярнішим був ромб і його різновиди. Космічні символи вишивалися у вигляді зірок, сонця чи місяця. Також часто траплялися зображення квітів, дерев, птахів і тварин.

До сьогодні збереглися різновиди рушників. На великі щорічні свята вишивалися особливі рушники. Зокрема великодні рушники, на яких стояла паска і святкові страви, мали вишиті символи яйця та літери ХВ (Христос Воскрес). Божником називали рушник, який обрамлював зображення богів, а пізніше – ікони.

Рушник супроводжував побутове життя українця. Кожна матір у спадок передавала дочці свої рушники, а також ті, які отримала від бабусь і прабабусь. Рушник-утиральник призначався для витирання після умивання. Його основними візерунками були свастики і ромби. Під час пологів повитуха приймала немовля на спеціальний рушник. На хрещення дитини хрещена мати вишивала окремий рушник, обов'язково без чорного кольору. Весільних рушників було кілька різновидів, найголовнішим серед яких вважався вінчальний. На ньому молодята стояли під час вінчання. На смерть виготовляли поминальні рушники, на яких було дуже мало вишивки, подекуди це була вишивка білим по білому.

Рушник використовували і як елемент одягу. Намітки або серпа́нки – це рушники, які носили як головний убір жінкú. Намітка була частиною весільного вбрання нареченої. Глибокий символізм і алегоричність у вишивці – ознака високої культури суспільства.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Яку інформацію несе візерунок рушника?
1.2 Які космічні символи зображувалися на рушниках?
1.3 Для чого використовувався рушник-утиральник?
1.4 На яких рушниках була вишивка білим по білому?
1.5 Чи носили рушники як одяг?

2 Тестове завдання

1 Візерунки рушника – це…	1) повідомлення про загрозу 2) символічне письмо 3) зображення квітів
2 Божник – це…	1) синонім до слова «боржник» 2) рушник для обрамлення святих 3) серветка під чашки
3 Весільний рушник	1) має різновиди 2) не має різновидів 3) не вишивається
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) у вишивці є алегоричність 2) на утиральнику є ромби 3) пара птахів означає молодят
5 Намітки використовували:	1) дівчатка 2) не засватані дівчата 3) жінки
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) рушник є елементом народної культури 2) рушник використовували лише в Україні 3) рушник вишивали лише дорослі

3 Скласти план і переказати текст

МОВА В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Мова – основа духовного життя народу. У процесі суспільної діяльності люди мусять вступати у стосунки з іншими людьми й обмінюватися з ними інформацією. Цей обмін здебільшого відбувається за допомогою мови. Суспільство без мови не може існувати. Без мови також не може існувати виробництво, не можуть розвиватися техніка, культура, наука, мистецтво. За допомогою мови людство зберігає й передає новим поколінням нагромаджений досвід.

Мова існує у двох формах: усна і писемна. Оскільки не завжди можна передбачити обставини спілкування, усне мовлення завжди імпровізоване (непідготовлене), де головна увага приділяється більше змісту висловлювання, а не його формі. Але при цьому обов'язковим є дотримання культури спілкування: ввічливість, тактовність, повага до співрозмовника.

На певному етапі розвитку суспільства виникає письмо, яке поширює мову в часі та просторі. На основі писемної мови в процесі історичного розвитку суспільства виникає літературна мова. Літературна мова – це унормована відшліфована мова, якою користуються у сферах науки, політики, культури. Тільки давні та високорозвинені народи мають не лише розмовну, але й літературну мову.

Виступаючи перед аудиторією, людина висловлює й утверджує себе, одночасно впливаючи на слухачів. За допомогою красномовства можна змінити світ навколо себе і ворогів зробити друзями. Завдання оратора полягає у впливі на свідомість слухачів. Також уміння чітко, аргументовано і грамотно донести свою думку допомагає фахівцеві у будь-якій сфері роботи. Наприклад, вчасно донесена думка до керівника може стати сходинкою до підвищення і навпаки.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Для чого використовують мову?
1.2 Які існують мовні форми?
1.3 Яка мова називається літературною?
1.4 Що повинен уміти оратор?
1.5 Чи допомагає володіння мовою в роботі?

2 Тестове завдання

1 Без мови можуть існувати…	1) техніка 2) мистецтво 3) нічого з перерахованого
2 В усному мовленні увага приділяється…	1) формі 2) змісту 3) інтонації
3 Літературна мова виникає…	1) на основі писемної форми 2) на основі усної форми 3) на основі законодавства
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) оратор впливає на слухачів 2) письмо поширює мову 3) українська мова є найдавнішою
5 Оратор має здатність…	1) заробити гроші 2) змінити світ 3) гіпнотизувати слухачів
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) потрібно вміти доносити думки 2) потрібно зневажати слухачів 3) потрібно вчити лише письмову форму мови

3 Скласти план і переказати текст

ТУРИСТИЧНІ МІСЦЯ УКРАЇНИ

Україна – країна з багатою історією і культурою. В Україні багато міст, які варто відвідати та якими варто пишатися. Це Київ, одне з найстаріших міст, багатий на релігійні і культурні пам’ятки, серед яких Києво-Печерська лавра, Золоті ворота, пам’ятники гетьманам, державним діячам і митцям. Це Полтава з музеєм Полтавської битви, острів Хортиця неподалік від Запоріжжя, де зародилося українське козацтво. Туристи з багатьох країн світу приїздять до Севастополя, міста з великим портом на Чорному морі. Серед історично популярних міст також є Львів, Кам’янець-Подільський, Одеса, Чернівці та багато інших.

Серед найцікавіших пам’яток України є замки. Найвідомішими є замки Луцька, Львова, Кам’янця-Подільського, Хотина, Мукачевого та інших міст на заході України. Луцький замок або замок Любарта – одна зі споруд, яка добре збереглися. Вона нагадує нам про лицарські турніри, бої та подвиги. Найвідоміший замок Криму має назву Ластівчине Гніздо. Він виник у результаті перебудовування невеликого будинку на скелі.

Україна з її природними багатствами має великий потенціал розвитку екологічного і сільського туризму. Найбільшого розвитку зараз ці види туризму набули в Карпатах. Там туристів найчастіше приваблюють горно-лижні курорти, санаторії з мінеральними водами й екологічно чиста місцевість. На території Криму зелений туризм менш поширений і знаходиться на стадії розвитку.

Туризм до природних заповідників є своєрідною екологічною освітою. Найстаріший біосферний заповідник України – Асканія-Нова – є унікальним за рослинним і тваринним світом. У ньому можна побачити зу́брів, бізо́нів, антило́п, вовків, ру́сей, леле́к, павичів і навіть папу́г. Екскурсії заповідником можна здійснити автомобілем або в кінному екіпажі.

Мандрівки Україною дозволять краще зрозуміти її культуру, історію, природу і збагатити свій внутрішній світ.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Перерахувати відомі туристичні міста України.
1.2 Аргументувати, чим корисні подорожі Україною.
1.3 Яке з міст розташоване біля моря?
1.4 Що таке замок Любарта?
1.5 Де розвивається екологічний туризм?

2 Тестове завдання

1 Де знаходиться острів Хортиця?	1) біля Дніпропетровська 2) біля Запоріжжя 3) біля Києва
2 У Луцькому замку…	1) проходили турніри 2) відбувалися свята 3) приймали королів
3 Зелений туризм у Криму	1) розвивається 2) занепадає 3) є розвиненим і стійким
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) в Асканії-Новій живуть зубри 2) у Карпатах є горно-лижні курорти 3) у Криму більше десяти замків
5 Ластівчине Гніздо – це…	1) відома скеля 2) відомий замок 3) відомий будинок
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) у Києві можна культурно відпочити 2) в Україні знищують пам’ятки культури 3) Асканія-Нова – єдиний заповідник у Європі

3 Скласти план і переказати текст

ЗАПОРОЗЬКІ КОЗАКИ

Козаками здавна називали вільних воїнів, які захищали українські землі від ворогів. Місце перебування козаків зазвичай було біля річок Дніпро, Дон. Основним заняттям козаків було патрулювання торговельних шляхів, захист кордонів, інколи – піратство. А їх ідеалами життя і побуту були принципи братерства, свободи та рівності.

Саме під час походів формувалася військова організація козаків. З часом вони облаштували мережу «містечок» – січей. Це були справжні фортеці, де можна було відпочивати, жити, тренуватися, оборонятися від ворогів.

Верховним органом управління Запорозької Січі була загальна військова рада, яка збиралася щорічно на Різдво, а при потребі й частіше. Вона обирала кошового отамана Запорозької Січі, який керував козацькою державою і командував військом під час походу. Поступово склалася самостійна, нікому не підкорена військова і громадська влада, що за формами утворення і діяльності була побудована як своєрідна демократична республіка.

Козаки майстерно володіли зброєю: влучно стріляли з мушкета, рушниці й гармати, володіли шаблею, списом, кинджалом, тесаком; вправно їздили на коні. Козацьке військове мистецтво викликало подив у ворогів. Сучасників вражали козацька хоробрість, відвага, військова майстерність.

Козак міг пострілом з мушкета чи пістоля загасити поставлену на далекій відстані свічку, а шаблею відсікти гніт чи перерубати згори вниз тіло ворога. При потребі оборонятися козаки швидко і майстерно будували з возів, оточених ровом, укріплений табір, у якому козацька сотня могла витримати оборону від тисячного війська.

У багатьох козацьких прапорах поєднувалися жовтий і блакитний кольори, а на гербах – хрести, півмісяці, зірки, фігура козака, зброя. Започатковані у 16 столітті козацький устрій і національна козацька символіка стали у середині 17 століття основою нової української державності.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Хто такі козаки?
1.2 Що називали «січами»?
1.3 Коли збиралася військова рада козаків?
1.4 Якою зброєю володіли козаки?
1.5 Якою була козацька символіка?

2 Тестове завдання

1 Козаки зазвичай будували січі…	1) біля озер 2) біля річок 3) біля гір
2 Козацький устрій нагадував…	1) піратський устрій 2) демократичну державу 3) первісний лад
3 Військове мистецтво козаків…	1) було на високому рівні 2) було на низькому рівні 3) жоден з перерахованих варіантів
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) козаки палили люльки 2) козаки володіли шаблями 3) козаки захищали кордони
5 На козацьких прапорах переважали…	1) синій і червоний кольори 2) білий і зелений кольори 3) жовтий і блакитний кольори
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) козаки були злодіями 2) козацька культура відбилася на українській культурі 3) козаки досі є військовою силою

3 Скласти план і переказати текст

РОЛЬ ЧИТАННЯ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Читання здавна вважалося необхідною справою для всебічного розвитку людини. Сучасна молодь все менше приділяє увагу книгам, і все більше – електронним засобам розваги: комп'ютеру, телевізору, телефону. За новою інформацією часу на прочитання книг немає.

Сучасний читач, який читає з екрану, перебуває в позиції античного читача, але він читає сувій, що розгортається, зазвичай, вертикально, й обладнаний орієнтирами, характерними для кодексу – покажчиками, змістом тощо. Електронний текст ставить під сумнів саме поняття книги, бо він існує у просторі, де стираються відмінності між жанрами чи групами текстів.

Психологи стверджують, що читання книг допомагає розслабитися і заспокоїтися набагато швидше, ніж інші прості засоби. Виявляється, всього шість хвилин читання вистачає, щоб знизити рівень стресу на дві третини. Читання допомагає сконцентруватися на сюжеті літературного твору, відволіктися від власних проблем, а це знімає напругу і нормалізує серцебиття.

Читання дає можливість розмірковувати над новою інформацією, вчить дитину думати самостійно і розвивати її творчі здібності.

Постійне чи примусове читання не можуть корисно впливати на людину. Тому потрібно пам'ятати кілька правил. По-перше, не можна читати в ліжку. Положення тіла в ліжку, погане освітлення призводять до погіршення зору. По-друге, не можна читати в транспорті. Його рух чинить велике навантаження на очі під час читання. По-третє, не можна читати годинами. Обов'язково потрібно робити перерви хвилин на п'ятнадцять.

Дотримуючись цих правил, можна отримувати задоволення від книг і при цьому залишатися здоровим.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Для чого потрібне читання?
1.2 Чи може читання бути шкідливим?
1.3 Чим сучасний читач схожий на античного?
1.4 Чи допомагає читання знімати стрес?
1.5 Перерахувати правила правильного читання.

2 Тестове завдання

1 Сучасне покоління надає перевагу…	1) книгам 2) комп'ютерам 3) активному відпочинку
2 Електронний текст…	1) є альтернативою паперовій книзі 2) знищує поняття книги 3) виходить з ужитку
3 Читання…	1) робить з людини генія 2) допомагає відволіктися від проблем 3) жоден з перерахованих варіантів
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) читання знімає напругу 2) читання досліджене психологами 3) книги потрібно купувати лише у книгарнях
5 Де краще читати: у ліжку чи в транспорті?	1) у ліжку 2) у транспорті 3) жоден з перерахованих варіантів
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) літні люди повинні читати 2) читання є заняттям еліти 3) читання потрібне в міру

3 Скласти план і переказати текст

УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКА КРАЇНА

Кожна держава світу прагне не ізолюватися від інших держав у світовому співтоваристві, а співпрацювати з ними, тобто встановити тісну економічну, гуманітарну співпрацю на рівноправних началах.

Україна – європейська держава. Це найбільша з країн, які повністю знаходяться в Європі. На заході країни, між містами Ужгород і Рахів установлено знак «Географічний центр Європи». Цей статус було зафіксовано на з'їзді географів у Відні в 19 столітті. Це було першою в історії науковою спробою визначити середину континенту. Шість українських об'єктів внесено до переліку Світової спадщини ЮНЕСКО, які є видатними культурними і природними цінностями, що становлять надбання всього людства.

Першим письмовим свідченням зв'язків України-Русі з Європою є договір 10 століття з Візантією після походу Олега на Царгород. Україна-Русь виступає в ньому як держава, що не поступається своєю культурою перед Візантією, що має політичну організацію і політичне право. Доба Ярослава Мудрого була вершиною розквіту України-Русі.

Гетьман Богдан Хмельницький підтримував стосунки з багатьма європейськими державами. Одну з перших коаліцій він уклав ще до Віленського миру. До неї входили Швеція, Бранденбург, Семигород, Молдавія та Литва.

Незалежна Українська держава визнана світовим співтовариством. Україна на законодавчому рівні визначила своїм зовнішньополітичним пріоритетом шлях до Європи. Кожній людині потрібно усвідомити зміст європейських цінностей, сприйняти ці цінності як свої, повернутися до моральних засад багатовікового існування українського суспільства і відчути себе європейцем.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Якими повинні бути дії будь-якої держави?
1.2 Де знаходиться знак центру Європи?
1.3 Що є письмовим свідченням зв'язків України-Русі з Європою?
1.4 Чи потрібно сприймати європейські цінності?
1.5 Чи визнано Україну як незалежну державу?

2 Тестове завдання

1 Україна існує як…	1) держава в центрі Євразії 2) держава в Європі 3) держава біля Чорного моря
2 Україна є…	1) найбільшою з європейських країн 2) найменшою з європейських країн 3) найбіднішою з європейських країн
3 До ЮНЕСКО внесено…	1) жоден з українських об'єктів 2) шість українських об'єктів 3) десять українських об'єктів
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) Ярослав Мудрий сприяв розквіту Русі 2) Б. Хмельницький сприяв розквіту України 3) І. Мазепа сприяв розквіту України
5 У 10 столітті Україна-Русь…	1) мала політичне право 2) ще не мала політичного права 3) брала приклад з Візантії
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) Україна зараз не розвивається 2) українці є європейцями 3) Україна входить до чорного списку ЄС

3 Скласти план і переказати текст

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ

Ділові та професійні якості людини тісно пов'язані зі спілкуванням. Успішна людина повинна вміти не лише слухати вербальну інформацію, але і зчитувати приховані, невербальні жести співрозмовника.

До невербальних засобів спілкування належать жести, пози тіла, міміка обличчя, а також зачіска, одяг, взуття, інтер'єр, посуд та інші аксесуари в комунікації. Є жести відкритості, наприклад, розстібання піджака. До жестів прихованості відносять потирання лоба, підборіддя, намагання прикрити обличчя руками, і, особливо, уникання зорового контакту.

Жести оборони чи конфлікту – це схрещування рук, стискання пальців у кулак. А от до жестів замислення належать пощипування перенісся. А коли людина торкається чи чухає ніс, це є ознакою виникнення в неї труднощів. Якщо ваш співрозмовник втомився і бажає завершити розмову, він може опустити повіки. Якщо навпаки, він хоче висловитися, про це може свідчити жест відтягування мочки вуха.

На перемовинах жестами незгоди є збирання ворсинок з костюма. Для того, щоб виграти час, затягнути паузу, людина може знімати й надягати окуляри.

Для всіх важливо розрізняти жести неправди, які важко приховувати. Це можуть бути прикривання рота рукою, торкання носа, потирання повік, відвертання погляду вбік чи вниз. Жінки часто проводять пальцем під оком. Також ознакою неправди можуть бути почісування, торкання шиї, відтягування комірця.

Вираз обличчя може передати багато інформації про людину. Посмішка свідчить про позитивне налаштування. Міцно стиснуті губи є вказівкою на замкнутість чи незадоволення. Бажання паузи в розмові висловлюється поглядом уверх з підйомом голови. Особливо важливу роль у розмові можуть відігравати руки: розкриті долоні – відвертість, сховані за спину – таємні наміри.

Запитання і завдання

1 Відповісти на запитання

1.1 Які засоби спілкування належать до невербальних?
1.2 Які жести вказують на бажання завершити розмову?
1.3 Як можна використати окуляри?
1.4 Перерахувати жести прихованості.
1.5 Перерахувати жести неправди.

2 Тестове завдання

1 Успішна людина повинна	1) вміти слухати 2) вміти приховувати правду 3) вміти зчитувати інформацію
2 Схрещені руки і стиснуті губи свідчать, що співрозмовник…	1) задоволений 2) незадоволений 3) хоче додати до сказаного
3 Опущені повіки – це сигнал…	1) втоми 2) суму 3) кокетування
4 Зміст тексту НЕ містить твердження:	1) міміка є невербальним засобом спілкування 2) брудні нігті – ознака неповаги 3) розкриті долоні – ознака відвертості
5 Чищення костюму свідчить, що співрозмовник…	1) незгодний 2) неголодний 3) неохайний
6 З тексту можна зробити висновок, що…	1) потрібно вміти доносити думки 2) потрібно вчити мову жестів 3) потрібно приховувати свої жести

3 Скласти план і переказати текст